

SCOL Sociale Competentie Observatielijst

Analyse doelen Jonge kind

slo

Maart 2013

nationaal
expertisecentrum
leerplan-
ontwikkeling

Verantwoording

2013 SLO (nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling), Enschede

Mits de bron wordt vermeld, is het toegestaan zonder voorafgaande toestemming van de uitgever deze uitgave geheel of gedeeltelijk te kopiëren en/of verspreiden en om afgeleid materiaal te maken dat op deze uitgave is gebaseerd.

Informatie

SLO

Afdeling: Primair Onderwijs & Kenniscentrum Leermiddelen

Postbus 2041, 7500 CA Enschede

Telefoon (053) 4840 664

Internet: www.slo.nl & www.leermiddelenplein.nl

E-mail: so-po@slo.nl & leermiddelenplein@slo.nl

SCOL

DEEL 1: ACHTERGRONDGEGEVENS

Titel	<i>De Sociale Competentie Observatie Lijst</i>
Auteurs	Froukje Joosten; Marjon ten Heggeler; Lilian Pot
Uitgever	Uitgeverij Kwintessens
Jaar van uitgave	2009
Doelgroep	Basisonderwijs groep 1 tot en met 8
Samenstelling van het instrument	licentie voor het internetprogramma met observatielijst met gebruikershandleiding en een inhoudelijke handleiding.
Doorgaande lijn	Instrument is bedoeld voor de hele basisschool. In de handleiding worden suggesties gegeven voor het ontwikkelen van een doorgaande lijn op de basisschool. Er is ook een versie voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs en voor het speciaal onderwijs. De SCOL sluit inhoudelijk aan bij de methode <i>Kinderen en ... hun sociale talenten</i> .
Geanalyseerde onderdelen	<i>Sociaal Competentie Observatie Lijst (SCOL)</i> , handleiding.
Uitgangspunten en doelstellingen van het instrument	"Met de SCOL kunt u de sociale competentie van uw leerlingen op school systematisch in kaart brengen en volgen. U kunt de resultaten op de SCOL gebruiken bij een planmatige aanpak van sociale competentie op school. De uitkomsten bieden aanknopingspunten voor het onderwijs in sociale competentie en u kunt ze ook gebruiken om te signaleren of een leerling extra zorg nodig heeft op het gebied van sociale competentie."
Korte beschrijving van visie op <u>het jonge kind</u> zoals aangegeven in het instrument/ de methode	"Een kenmerk van sociaal competent gedrag is dat het past bij de leeftijd. In het algemeen kunnen we zeggen dat we bij de oudere leerlingen meer taalvermogen, flexibiliteit, nuancering, inlevingsvermogen, verantwoordelijkheid en zelfbeheersing in het gedrag verwachten dan bij jongere leerlingen. Hoe sociaal competent gedrag er concreet uitziet, varieert dus met de leeftijd van de leerling." "Sociaal competent gedrag verschilt per situatie. Leerlingen in leerjaar één en soms ook in leerjaar twee zijn nog maar kort op school en moeten nog leren welk gedrag sociaal competent is in een schoolsituatie. Bij het gedrag dat in deze vragen wordt beschreven hebben vierjarigen soms nog aansporing of hulp van de leerkracht nodig. Dat is dan het gedrag dat past bij de leeftijd. Ga van die situatie uit als norm en kijk vervolgens hoe vaak de leerling dat gedrag laat zien."
Inhoud	De <i>Sociale Competentie Observatie Lijst (SCOL)</i> is een methodeonafhankelijk leerlingvolgsysteem voor sociale competentie. De lijst is genormeerd op basis van onderzoek onder een landelijke steekproef van basisschoolleerlingen en wetenschappelijk onderbouwd. De SCOL meet de sociale competentie van de leerlingen (het adequaat kunnen en willen handelen in sociale situaties) aan de hand van vragen over hun gedrag. Er zijn 26 vragen die zijn ondergebracht in acht categorieën van sociaal competent gedrag. Zie hieronder. Bij elk item van de SCOL kan de leerkracht kiezen uit de vijf scoremogelijkheden: nooit, zelden, soms, geregeld, vaak. Voor de leerlingen van de bovenbouw is er ook een zelfbeoordelingslijst. De handleiding onderscheidt zeven hoofdstukken: inleiding; informatie over

	<p>sociale competentie; vragen en scoremogelijkheden; invullen van de SCOL; resultaten; wat te doen met de resultaten; de SCOL in de school. In de bijlagen zijn onder andere scoreformulieren, een invulprocedure, suggesties voor onderwijs in sociale competentie en invulformulieren voor een groepsplan en een individueel handelingsplan opgenomen.</p>
Aspecten taalontwikkeling	Niet van toepassing.
Aspecten rekenontwikkeling	Niet van toepassing.
Aspecten sociaal-emotionele ontwikkeling	<p>De 26 vragen van het leerlingvolgsysteem zijn gericht op acht categorieën van sociaal-competent gedrag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ervaringen delen (over zowel positieve als negatieve ervaringen); • Aardig doen (positieve manier van benaderen); • samen werken en doen (overleggen, afspraken maken, ideeën inbrengen); • Een taak uitvoeren (omgaan met opdrachten); • Jezelf presenteren; • Een keuze maken (eigen keuze, beïnvloeding door anderen); • Opkomen voor jezelf (zorg voor jezelf, omgaan met weerstand); • Omgaan met ruzie (goed omgaan met conflicten).
Werkwijze	<p>De SCOL wordt twee keer per jaar door de leerkracht ingevuld voor alle leerlingen. Bij elke vraag is er keuze uit vijf antwoordcategorieën: nooit, zelden, soms, geregeld, vaak.</p> <p>Ter voorbereiding wordt aangeraden om het hoofdstuk over het invullen van SCOL goed door te lezen. En om per dag gerichte observaties uit te voeren bij een groepje leerlingen, gericht op het gedrag dat in de lijst genoemd wordt.</p> <p>Aan het einde van de dag wordt de SCOL van een leerling in één keer ingevuld door de leerkracht. Bij het bepalen van de score dient rekening te worden gehouden met het gedrag van een leerling in verschillende situaties. Per vraag wordt één antwoord ingevuld.</p>
Aanwijzingen voor normering	<p>Bij alle vragen worden voorbeelden van situaties gegeven waarin het bedoelde gedrag kan voorkomen. Bij een aantal vragen wordt hierbij ook ingegaan op mogelijke varianten bij jonge kinderen.</p> <p>Om te beslissen welke score een leerling krijgt, vergelijkt de leerkracht zijn gedrag in de eerste plaats met dat van zijn leeftijdsgenoten. In de tweede plaats kijkt de leerkracht hoe de leerling zich in verschillende meer en minder moeilijke situaties gedraagt. In de handleiding zijn hiervan voorbeelden opgenomen. In het hoofdstuk <i>De SCOL en de LeerlingSCOL</i> invullen wordt ingegaan op het zo objectief mogelijk invullen en op het uitvoeren van observaties voorafgaand aan het invullen van de lijst.</p> <p>Het programma berekent de score en geeft per categorie aan of een leerling het bijbehorende gedrag voldoende of onvoldoende beheerst. Voor het regulier onderwijs is een landelijke norm vastgesteld. Dezelfde normen gelden voor groep 2 tot en met 8. Voor groep 1 is er geen is er geen norm. In de handleiding wordt hierop ingegaan bij het hoofdstuk <i>De resultaten</i>.</p>

Aanwijzingen voor hulp bij gesignaleerde problemen	Met het beeld dat de SCOL geeft van de sociale competentie van de leerlingen, kan de leerkracht het onderwijs goed op de leerlingen afstemmen. In de handleiding wordt aangegeven hoe aan de hand van de verzamelde gegevens planmatig gewerkt kan worden: aanknopingspunten opsporen, doelen formuleren, aanpak kiezen en uitvoeren en evalueren of doel is bereikt. In de handleiding zijn suggesties voor onderwijs in sociale competenties opgenomen. Ook zijn er invulformulieren voor groepsplannen en individuele handelingsplannen.
---	---

DEEL 2A: ANALYSE-RESULTATEN (beschrijvend)

Sociaal-emotionele ontwikkeling

Domein Zelfbeeld/ Ontwikkeling van identiteit	<p>Doelen zijn niet specifiek gericht op jonge kinderen maar op kinderen in de hele basisschool. Wel zijn er bij de observatiepunten varianten aangegeven die zich richten op jonge kinderen.</p> <p>Het hebben van zelfkennis komt niet aan de orde, het kennen van anderen wel. Kind houdt rekening met de gevoelens van een ander en zegt iets aardigs over hem of haar. Gevoelens onder woorden brengen is beperkt tot het praten over iets naars dat hem of haar is overkomen. Praten en denken over emoties komt niet voor bij de observatiepunten.</p>
Domein Ontwikkeling van zelfstandigheid	<p>De ontwikkeling van zelfstandigheid komt in beperkte mate aan de orde. Het kind houdt zich aan afspraken en treedt ontspannen op voor de groep. Het uitvoeren van taken komt wel voor, maar zelfstandigheid is hierbij geen aandachtspunt. Opruimen komt niet aan de orde evenals zelfredzaamheid. Ook wordt niet ingegaan op kennis van en vertrouwen in eigen kunnen. Wel wordt er gekeken of een kind ideeën aandraagt in een gezamenlijke activiteit.</p>
Domein Sociaal gedrag/ ontwikkeling van sociale vaardigheid	<p>In het instrument komen redelijk veel items aan bod, die gericht zijn op het contact maken met anderen: praten met een medeleerling over iets wat ze samen hebben meegemaakt; iets vragen aan iemand je net zo goed kent; het aanbieden van excuses. Er wordt niet gekeken of kinderen kunnen samen spelen. Wel dat het kind oplossingen verzint bij ruzies en rekening houdt met de gevoeligheden van een ander. En ook dat het iets aardigs zegt tegen een ander (maken van complimenten). Het kind merkt dat iemand hulp nodig heeft en biedt dit ook aan.</p> <p>Daarnaast wordt geobserveerd of een kind de regels kent en zich eraan houdt.</p>
Domein Werkhouding en concentratie	<p>Alleen doorzettingsvermogen en het afmaken van taken is aangetroffen in het instrument. Gerichte vragen zijn beperkt tot het vragen om hulp.</p>

DEEL 2B: ANALYSE-RESULTATEN (tabel)

- = aanwezig
- ▣ = gedeeltelijk aanwezig
- = niet aanwezig
- n.v.t. = niet van toepassing

Het kind...		
Domein Zelfbeeld/ Ontwikkeling van identiteit	Heeft kennis van zichzelf.	□
	Heeft kennis van de ander.	■
	Ervaart de verschillen en overeenkomsten tussen zichzelf en de andere kinderen in de groep.	□
	Kan gevoelens onder woorden brengen.	▣
	Kent zijn/haar eigen emoties.	□
	Kan zijn/haar emoties beheersen.	□
Domein Ontwikkeling van zelfstandigheid	Kan zich handhaven binnen de eigen groep.	■
	Heeft vertrouwen in zijn/ haar eigen kunnen.	□
	Kan zijn mening geven.	■
	Vraagt iemand anders om hulp.	■
	Kan zelfstandig taken uitvoeren.	□
	Staat stil bij wat hij/zij al kan.	□
	Kan zich zelf redden.	□
	Ruimt zelfstandig (spel)materialen op.	□
Domein Sociaal gedrag/ ontwikkeling van sociale vaardigheid	Zoekt contact met anderen.	■
	Heeft vertrouwen in de ander.	□
	Kan met andere kinderen spelen.	□
	Werkt samen met andere kinderen aan een gezamenlijke opdracht.	■
	Merkt of en wanneer een ander kind hulp nodig heeft.	■
	Biedt hulp aan/ kan anderen helpen.	■
	Leert wat afspraken en regels zijn.	■

Het kind...		
	Leert welke regels er zijn en hoe zich daaraan te houden.	☒
	Past zich aan bij nieuwe situaties.	☐
	Houdt rekening met gevoelens en wensen van anderen.	☒
	Kent de emoties en gevoelens van andere kinderen en kan die interpreteren.	☒
	Toont bewondering voor elkaars vaardigheden en mogelijkheden.	☒
	Kent de sterke en zwakke punten van een ander.	☐
	Ervaat dat er door tegenstrijdige belangen conflicten kunnen ontstaan die je samen kunt oplossen.	☒
Domein Werkhouding en concentratie	Kan gericht vragen stellen.	☒
	Heeft plezier in de taak.	☐
	Is in staat om iets af te maken.	☒
	Zet door wanneer iets niet direct lukt.	☒
	Voert zelfstandig opdrachten uit.	☐
Reactie uitgever	-	

